

องค์ความรู้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์

ชื่อเกษตรกร นางบุญรัตน์ รัตนเศียร อายุ 43 ปี

ทำนามาตั้งแต่ปี 2528 รวม 23 ปี

ปรับเปลี่ยนมาเป็นการทำนาอินทรีย์ตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 5 ปี

ทำนาทั้งหมด 25 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 760 กิโลกรัมต่อไร่ ลงทุน 27,000 บาท

ที่มาของการปรับเปลี่ยน

เมื่อ 5 ปีก่อน ปุ๋ยเคมีเริ่มมีราคาแพง ดินเสียมาก สังเกตจากหญ้าแทบไม่มีขึ้น ต้องใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณที่มากเพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวในปริมาณที่สูง ครู กศน. ในพื้นที่แนะนำให้ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยชีวโรย โดยทดลองทำในพื้นที่นา 3 ไร่ ซึ่งเมื่อโรยไปแล้วในปีต่อมาจะสังเกตเห็นว่าดินดีขึ้น ข้าวงาม ใช้ปุ๋ยเคมีน้อยลง ผลผลิตเพิ่มขึ้น

ก่อนปรับเปลี่ยนใช้ปุ๋ยเคมี 27 กระสอบ และเริ่มลดลงเหลือ 15 กระสอบ ปีต่อมาเหลือ 13 กระสอบ เหลือ 11 กระสอบ และเมื่อปีที่ผ่านมามีเหลือใช้ปุ๋ยเคมีเพียง 10 กระสอบ โดยในปีการผลิตนี้ไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีเลย ซึ่งผลจากการใส่ปุ๋ยในนาข้าว เมื่อนำดินไปตรวจพบว่า ดินมีค่า pH ประมาณ 5.5 ซึ่งแต่ก่อนมีค่า pH ประมาณ 2.5 – 3.0 อาการที่ข้าวตายเป็นหย่อมๆ เนื่องจากดินเป็นกรดและน้ำทะเลหนุนเริ่มหายไป ดินเริ่มฟูขึ้น ข้าวเจริญงอกงามดี ผลผลิตสูงขึ้น

ขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์

การผลิตข้าวอินทรีย์ของนางบุญรัตน์ รัตนเศียร สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนได้ 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมน้ำหมัก น้ำหมักจะมี 2 สูตร คือ

น้ำฟ่อ

ผลไม้ที่สีเหลือง (ยกเว้นสับปะรด) 3 ส่วน

น้ำตาลอ้อย 1 ส่วน

หมักทิ้งไว้ครึ่งเดือน เติมน้ำ 10 ลิตรหมักต่ออีก 1 เดือน

น้ำแม่

ผักสีเขียวที่มีขอดี และพืชอวบน้ำ 3 ส่วน

ต้นกล้วยทุบ หน่อไม้ (ต้องเก็บก่อนพระอาทิตย์ขึ้น)

น้ำตาลอ้อย 1 ส่วน

หมักทิ้งไว้ ครึ่งเดือน เติมน้ำ 10 ลิตรหมักต่ออีก 1 เดือน

วิธีใช้

- น้ำฟ่อครึ่งลิตร + น้ำแม่ครึ่งลิตร 1 ลิตร

- กากน้ำตาล 1 ลิตร

- น้ำ 10 ลิตร

หมักทิ้งไว้ 3 คืน ก่อนการนำไปใช้

ขั้นที่ 2 การเตรียมดิน

จะใช้การไถกลบหญ้า โดยใช้ น้ำฟ่อน้ำแม่ ในอัตรา 1 ลิตรต่อไร่ ลาดให้ทั่วนาเพื่อให้เกิดการย่อยสลายหญ้า โดยเมื่อไถแล้วจะทิ้งไว้ 1 เดือน ซึ่งการลาดน้ำฟ่อน้ำแม่จะแขวนติดกับรถไถแล้วปล่อยให้ไหลลงเวลาไถ ซึ่งจะทำการไถกลบและไถแปร จะไม่ต้องไถคราดเนื่องจากดินฟูไม่จับกันเป็นก้อน

ขั้นที่ 3 การเตรียมพันธุ์ข้าว

- พันธุ์ข้าวที่ใช้คือพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 มาแช่ในน้ำเปล่าและคัดเมล็ดที่ลอยน้ำทิ้งไป จากนั้นแช่พันธุ์ข้าวในน้ำพอน้ำแม่ ที่ความเข้มข้น 1 ลิตร ต่อ น้ำ 20 ลิตร โดยแช่ทิ้งไว้ 1 วัน 1 คืน
- นำข้าวมาใส่กระสอบที่ระบายน้ำได้ดี ตั้งทิ้งไว้ 2 คืน โดยรดด้วยน้ำเปล่าเช้าเย็น
- ต้องมีการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทุก 2 ปี เพื่อป้องกันการกลายพันธุ์ หากไม่เปลี่ยนผลผลิตจะลดลงและคุณภาพของผลผลิตจะไม่ดี
- การหว่านข้าวจะใช้อัตราพันธุ์ข้าว 12 กิโลกรัมต่อไร่

ขั้นที่ 4 การดูแลรักษา

- หลังหว่านข้าว 10 – 15 วัน จะทำการลาดน้ำพอน้ำแม่อีกครั้ง โดยใช้อัตรา 4 ลิตรต่อไร่
- การดูแลและกำจัดหอยเชอรี่ เน้นการเก็บเพื่อมาทำน้ำหมักใช้ในแปลงนา
- หากต้องการเก็บหอยเชอรี่จะใช้ใบมันสำปะหลังใส่ลงแปลงนา หอยจะมารวมตัวกัน
- หากต้องการไล่ ใช้ผลมะกรูดผ่าซีก โยนทิ้งลงแปลงนา หอยเชอรี่จะไม่มาระบาดในบริเวณดังกล่าว
- การทำน้ำหมักใช้สูตร หอยเชอรี่ 3 ส่วน ต่อกากน้ำตาล 1 ส่วน หมักทิ้งไว้ 1 เดือน
 - หากใช้ฉีดต้นข้าว ผสมน้ำหอยหมัก 1 ลิตร ต่อ น้ำ 10 ลิตร
 - หากปล่อยตามช่องน้ำ โดย ผสมน้ำหอยหมัก 1 ลิตร ต่อ น้ำ 4 ลิตร
- หลังหว่านข้าวแล้ว 7 วันต้องทำการขังน้ำเพื่อให้ข้าวยึดต้น
- ใช้น้ำหมักหอยเชอรี่ + น้ำพอน้ำแม่ อย่างละ 4 ลิตร เทตามช่องน้ำทุกเดือน

ขั้นที่ 5 การเก็บเกี่ยว

- จะนับวันเก็บเกี่ยวโดยสังเกตจากรวงข้าว ซึ่งหากรวงข้าวพุงพร้อมกันประมาณ 80 % จะทำการเก็บเกี่ยวหลังจากนั้นประมาณ 20 วัน ซึ่งระยะดังกล่าวจะเป็นระยะพลับพลึง
- การเก็บเกี่ยวจะใช้รถเกี่ยวหวด

จุดเน้น / จุดสำคัญ

1. ต้องใส่ใจในการดูแลเรื่องน้ำในแปลงนาและหมั่นตรวจดูโรคและแมลงที่ระบาด
2. ควรมีการปลูกพืชหลังนาเช่น ฟักทอง พักเขี้ยว แพง แตงโม โดยปลูกได้ห่างข้าว ไม่ต้องขุดหลุม

ข้อดี

1. ต้นทุนการผลิตลดลงประมาณ 50%
2. ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นประมาณ 20 %
3. สุขภาพดีขึ้นโดยเฉพาะระบบทางเดินหายใจ
4. ข้าวเมล็ดสวย โต และมีสีเหลือง
5. คุณภาพการเก็บรักษาหลังจากสีแล้วดีขึ้น เก็บไว้ได้นานขึ้น
6. ข้าวมีเปอร์เซ็นต์การแตกหักเนื่องจากการสีน้อยลง
7. โรคแมลงและศัตรูพืชน้อยลง

ปัญหาและอุปสรรค

1. ใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นงานที่จุกจิก ต้องขยันเพิ่มขึ้น
2. ต้องใส่ใจมากขึ้น